

Причини помилок у перекладі німецьких займенників на українську мову

Олександра Шадріна

студентка факультету іноземної філології;
Український державний університет імені Михайла Драгоманова
вул. Пирогова, 9, Київ, 01601, Україна;
e-mail: 23fif.o.shadrina@std.udu.edu.ua; <https://orcid.org/0009-0003-1510-2819>

Павло Шопін

доктор філософії з германістики,
доцент, доцент кафедри прикладної лінгвістики,
порівняльного мовознавства та перекладу;
Український державний університет імені Михайла Драгоманова
вул. Пирогова, 9, Київ, 01601, Україна;
e-mail: p.yu.shopin@udu.edu.ua; <https://orcid.org/0000-0002-8022-5327>

У статті проаналізовано причини помилок, які роблять студенти, коли перекладають німецькі займенники на українську мову, та шляхи уникнення таких помилок. Актуальність розвідки зумовлена тим, що студенти-перекладачі регулярно роблять помилки під час перекладу німецьких займенників на українську мову, що призводить до непорозуміння і значно погіршує якість перекладеного тексту. Це дослідження допоможе зробити навчання перекладу ефективнішим, а результат перекладацької діяльності студентів якіснішим. Матеріалами дослідження стали переклади з німецької мови на українську, які здійснили студенти-перекладачі в рамках роботи студентського науково-практичного гуртка «Практика письмового перекладу в дії» на кафедрі прикладної лінгвістики, порівняльного мовознавства та перекладу Українського державного університету імені Михайла Драгоманова. Методологія дослідження спирається на аналіз і порівняння оригінальних текстів, чорнових та опублікованих перекладів. Такий підхід дозволив виявити низку помилок та розподілити їх за такими групами німецьких займенників: особові займенники, неозначено-особовий займенник *man*, присвійні займенники, запитальні займенники, заперечний займенник *kein*, зворотний займенник *sich*, вказівні та відносні займенники. Результатом дослідження стало визначення основних причин помилок у перекладі німецьких займенників на українську мову: неправильне розуміння чи неухважність до контексту; однаковість форм вказівних та відносних займенників й артиклів у німецькій мові; здатність займенника *man* вказувати на конкретну особу; багатозначність форм німецьких займенників (наприклад, *sie*, *ihl*); зміни під час перекладу граматичного роду, числа та відмінку займенників та іменників, на які вони вказують. Для уникнення таких помилок слід уважно читати та розуміти текст і контекст, зважати на конкретне значення та функцію форм займенників, враховувати відмінності у граматичному роді, числі та відмінку між іменниками та займенниками української та німецької мов. Переклад німецьких займенників на українську мову вимагає комплексного розуміння не тільки мовних структур, а й контексту.

Ключові слова: перекладацькі помилки, німецькі займенники, причини перекладацьких помилок, письмовий переклад з німецької мови на українську, шляхи уникнення перекладацьких помилок, навчання перекладу.

Постановка проблеми. Переклад займенників з німецької мови на українську може викликати труднощі через відмінності у граматиці, семантиці та прагматиці цих мов. Такі труднощі не лише впливають на якість перекладу, а й можуть призвести до спотворення або втрати сенсу оригінального тексту. Тому актуальним стає наукове дослідження причин та механізмів, які лежать в основі помилок під час перекладу займенників з німецької мови на українську, адже розуміння та вивчення цієї проблеми може сприяти розвитку ефективніших підходів та стратегій перекладу. Наше дослідження також має практичне значення для студентів, які вивчають німецьку мову та переклад у вищих навчальних закладах. Розуміння труднощів, з якими стикаються

студенти-філологи під час перекладу займенників з німецької мови на українську, є важливим етапом у їх професійній підготовці. Це дослідження пропонує студентам важливі знання та вміння, які допоможуть їм у подальшій практиці перекладу. Для професійних перекладачів це дослідження може стати корисним додатковим джерелом інформації та інструментом для подальшого удосконалення їхніх навичок. Врахування виявлених труднощів та розробка стратегій для їх подолання може підвищити ефективність їх праці та забезпечити адекватну якість перекладу. Крім того, висновки цього дослідження можуть використовувати в практичній діяльності перекладачі для вирішення конкретних проблем, що виникають у процесі перекладу. Тож наше дослідження має значення як для академічного, так і

для професійного розвитку студентів та перекладачів та може сприяти підвищенню якості перекладу.

Сучасне міжмове спілкування вимагає від перекладачів не лише відмінного знання мов, а й глибокого розуміння контексту та усвідомлення граматичних і культурних відмінностей між мовами. Займенник є невід'ємним складником німецької та української мов, виступаючи в ролі засобу заміни іменника чи іншої частини мови у реченні з метою уникнення повторів та надання тексту більшої зрозумілості. Процес перекладу німецьких займенників на українську мову є комплексним завданням, яке вимагає особливої уваги через відмінності в мовних структурах та конвенціях. Порівнюючи приклади вживання займенників у німецькомовних науково-популярних і публіцистичних текстах та їх українських перекладах, які виконали студенти, нам вдалося виявити ключові труднощі та виклики, які виникають під час перекладу німецьких займенників на українську мову.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У своїй нещодавній розвідці Павло Шопін аналізує типові помилки, які студенти роблять під час перекладу публіцистичних і науково-популярних статей з німецької мови на українську [14]. Автор ідентифікує найпоширеніші помилки та надає рекомендації щодо їх уникнення. Він також наводить конкретні помилки в перекладі й називає можливі причини їх виникнення, що дозволяє зрозуміти проблеми, з якими стикаються перекладачі. Спираючись на це дослідження, ми плануємо більш докладно дослідити одну з типових помилок, які зустрічаються у перекладі з німецької мови на українську, а саме – неправильний переклад німецьких займенників на українську мову. Оскільки автор аналізує причини помилок у студентських перекладах, його дослідження дозволило краще зрозуміти, чому деякі аспекти мови можуть бути проблемними для перекладу. У цьому контексті корисною також видається стаття П. Шопіна про причини створення протилежних значень у перекладі публіцистичних текстів з англійської мови на українську [27].

У підручнику для студентів вищих навчальних закладів «Теорія та практика перекладу (німецька мова)» (2006) Тарас Кияк, Анатолій Науменко та Олександр Огуй пропонують теоретичний огляд та практичні поради з перекладу з німецької мови [4]. Автори звертають увагу на специфіку перекладу з німецької на українську, різні аспекти мови, граматики та семантики. Також даний підручник містить практичні поради та приклади перекладу з німецької мови на українську. Ці переклади стали корисними для нас для аналізу конкретних випадків перекладу німецьких займенників та розуміння ефективних стратегій перекладу. Теоретичні ідеї цієї праці та практичні поради

надали нам можливість дещо краще зрозуміти природу виникнення помилок під час перекладу займенників з німецької мови на українську.

Метою дослідження є встановлення причин помилок студентів під час перекладу німецьких займенників на українську мову та пошук шляхів їх уникнення. Аналізуючи перекладацькі помилки, ми намагалися встановити головні чинники, пов'язані з особливостями займенників у двох мовах, щоб запропонувати практичні поради, як навчитися уникати таких помилок. Досягнення цієї мети допоможе зробити навчання перекладу ефективнішим, а результат перекладацької діяльності якіснішим.

Матеріалами дослідження стали переклади з німецької мови на українську, які в період від 18 жовтня 2022 року до 10 листопада 2023 року здійснили 18 студентів-перекладачів в рамках діяльності студентського науково-практичного гуртка «Практика письмового перекладу в дії» під керівництвом Павла Шопіна на кафедрі прикладної лінгвістики, порівняльного мовознавства та перекладу Українського державного університету імені Михайла Драгоманова. Загалом ми проаналізували 27 перекладів з німецької мови (обсяг текстів мовою оригіналу: 32 649 слів) на українську (обсяг текстів мовою перекладу: 29 672 слова). Іноді один студент самостійно робив переклад всього тексту, іноді студенти об'єднувались в групи з 2–4 осіб. Студенти перекладали переважно науково-популярні або публіцистичні тексти (газетні статті, літературні нариси, інтерв'ю, репортажі тощо). Учасники гуртка використовували такі джерела для пошуку оригінальних текстів: журнал Німецької залізниці «Mobil» (dbmobil.de; 17 статей), газету «Berliner Zeitung» (2 статті), газету «Tagesspiegel» (1 стаття), журнал Фонду імені Александра фон Гумбольдта «Kosmos» (3 статті), журнал «Demokratischer Salon» (1 стаття) та літературознавчу платформу «54 books» (54books.de; 3 статті). Кожен переклад перед публікацією проходив редагування та перевірку. Українські переклади було опубліковано на сайті культурного порталу «Експеримент» (md-eksperiment.org; 26 статей) і в часописі «Критика» (1 стаття).

Методологія дослідження полягає в тому, що ми вивчали чорнові версії цих українських перекладів, порівнюючи їх з оригінальними німецькими текстами, адже саме в чорнових версіях перекладів можна було знайти студентські помилки. Іншими словами, для досягнення поставленої мети ми порівнювали оригінальні німецькомовні тексти, чорнові версії студентських перекладів та опубліковані переклади. Використовуючи оригінальні тексти, студентські чорнові та опубліковані переклади у програмі MS Office Word, ми порівняли тексти за допомогою режиму рецензування. Цей підхід дозволив систематично аналізувати різницю між оригінальним текстом, чорновим та опублікованим перекладом, зокрема зосереджуючись на перекладі німецьких

займенників на українську мову. Аналіз 27 текстів дозволив виявити випадки неправильного перекладу не тільки німецьких займенників, а й багато інших перекладацьких помилок. Проте, ми вирішили зупинитися на виявленні особливостей та причин неправильного перекладу саме займенників, адже їх вивчають уже на початковому рівні, і помилковий переклад таких одиниць мови створює великі труднощі для розуміння текстів.

У результаті аналізу ми виявили **36 помилок** у перекладі займенників, які можна розподілити за такими групами: **особові займенники** (16 випадків, з яких 8 помилок у простих та ввічливих формах), **неозначено-особовий займенник *man*** (4 випадки), **присвійні займенники** (8 випадків неправильного перекладу багатозначних займенників *Ihr* та *ihr*), **запитальні займенники** (1 приклад з *wem*), **заперечний займенник *kein*** (1 помилка), **зворотний займенник *sich*** (1 приклад), **вказівні та відносні займенники** (5 прикладів). Після визначення основних груп займенників німецької мови, які студенти неправильно перекладали, наступним кроком став аналіз отриманих результатів з метою встановлення причин виникнення неправильного перекладу німецьких займенників. Такий підхід дозволив не лише виявити помилки, а й зрозуміти причини їх виникнення та можливі шляхи уникнення перекладацьких помилок в майбутньому. Далі ми розглянемо кожну з груп займенників, які студенти перекладали неправильно, і спробуємо визначити причини помилок. Відтак підсумуємо основні причини типових помилок у перекладі німецьких займенників на українську мову та запропонуємо поради, як можна їх уникнути, щоб покращити якість перекладу та розвивати навички перекладу з німецької мови на українську.

Варто зазначити, що ми подаємо всі приклади з чернеток українських перекладів в оригінальному варіанті, без виправлення орфографічних помилок та інших мовних особливостей, які можуть бути помітними для носіїв української мови. Більшість з цих орфографічних та граматичних помилок не мають стосунку до цього дослідження, але ми залишили їх без змін, щоб уникнути втручання в оригінальний текст студентських перекладів. Ми не коментуємо такі помилки, оскільки це відволікало б від основного фокусу статті.

Виклад основного матеріалу. Особові займенники в українській та німецькій мовах відіграють важливу роль у спілкуванні та перекладі. Вони не лише вказують на особу, а й відображають взаємини між співрозмовниками та контекст, у якому вони вживаються. Оскільки як українська, так і німецька мови мають свої власні відмінності в утворенні та вживанні особових займенників, процес їх перекладу вимагає уважності та вміння розуміти культурні та граматичні відмінності. Аналізуючи спільні та

відмінні аспекти вживання особових займенників в цих мовах, ми можемо отримати глибше розуміння міжмовних відмінностей та підвищити якість перекладу. У процесі дослідження ми виявили 16 таких прикладів. Один з них знаходимо в чорновому перекладі літературного нарису Давіда Вагнера (David Wagner) «Vergessene Ehrensache» («Забута нагорода»), а саме в діалозі між батьком та сином. В оригінальному тексті автор використовує у звертанні батька до сина особові займенники *du* та *dich*: «Ach ja, **du** wohnst in Berlin. Ich muss **dich** mal wieder besuchen» [30]. Рання версія перекладу відтворює ці займенники українською мовою як *ви* та *вас*, що є помилкою: «О, так, **ви** живете в Берліні. Я мушу знову приїхати до **вас**» [5]. Займенники *du* та *dich* є простими формами, а *ви* й *вас* – ввічливими. Перекладач помилився у виборі ввічливих форм. Хоча також варто зазначити, що у батька в цьому нарисі є проблеми з пам'яттю. Він часто забуває імена та плутає речі під час розмови. Він навіть іноді забуває, що поруч з ним знаходиться його син, плутаючи його з іншими людьми. Тому, можливо, перекладач вдався до змін значень займенника *du* для того, щоб підкреслити проблему з пам'яттю батька. Проте все ж видається більш доречним використання простих форм займенників української мови у цьому випадку. Тому опублікована версія перекладу виправляє цю помилку, зберігаючи більш особисте значення особового займенника *du*: «О, так, **ти** живеш в Берліні. Треба буде ще раз приїхати до **тебе** в гості» [2]. 8 з 16 помилок у перекладі особових займенників, які ми виявили під час аналізу студентських праць, стосувалися саме вживання простої форми займенника замість ввічливої (4 випадки використання *tu* замість *Sie*) або навпаки (4 приклади використання *vu/Bu* замість *du*), що свідчить про відмінності у використанні простих і ввічливих форм в українській та німецькій мовах. Водночас використання ввічливих і простих форм залежить від контексту і особистостей співрозмовників, тому вибір форми займенника може свідчити про особливості особистого бачення перекладача комунікативної ситуації в тексті.

В короткому літературному нарисі Саші Станішча (Saša Stanišić) «Акершнакер – польовий телефон» («Der Ackerschnaker») головний герой Вернер Кляйншмідт, зайшовши до потягу, знаходить польовий телефон («акершнакер»), згодом він розмовляє з Вернером Кляйншмідтом, усвідомлюючи, що зробив дзвінок до самого себе у минулому. Спочатку він не вірить, що розмовляє з собою: «Wollen **Sie** mich verarschen?» [28]. В оригінальному тексті ми помічаємо особовий займенник *Sie*, який є підметом даного речення. Перекладач в чорновому перекладі вдався до заміни займенника ввічливої форми *Sie* на просту форму *tu* в українській мові, переклавши речення так: «**Ти** що, жартуєш?» [5]. Цей переклад є дещо дивним з огляду на протиставлення ввічливих і простих форм займенників в німецькій та українській мовах. Тому займенник *Sie* рідко перекладають як *tu*. Хоча тут варто також звернути увагу на присудок. Дієслово

verarschen зазвичай перекладається як *жартувати, обманювати, розігрувати*. Можемо припустити, що перекладач помилився через те, що дієслово *verarschen* може бути зневажливим і звучить дивно у поєднанні із займенником *Sie*. Тому перекладач вирішив використати просту форму українського займенника та переклав займенник *Sie* як *ти*, а не *Ви*. Опублікована версія перекладу повертає значення ввічливості, використовуючи займенник *Vi*: «**Ви** що, жартуєте?» [12].

В літературному нарисі Ільдико фон Кюрті (Ildikó von Kürthy) «Книжка твого батька» («Das Buch deines Vaters») сліпий чоловік розповідає про свої почуття до доньки. Він хоче подарувати їй написану шрифтом Брайля книжку. В наступному уривку з оригінального тексту особовий займенник *es* вказує на іменник *das Buch*: «Wann werde ich Dir **das Buch** geben? Heute, morgen, in zwei Jahren? Oder soll ich **es** Dir, ein wenig melodramatisch, in meinem Testament vermachen? Du wirst **es** aus der Punktchrift in die Schrift der Sehenden übersetzen lassen müssen» [21]. У робочій версії перекладу перекладач помилився під час вибору об'єкта, на який вказує займенник *es*: «Коли я Тобі віддам книжку? Сьогодні, завтра, через два роки? Або дещо мелодраматично зазначу це Тобі у своєму заповіті? Тобі доведеться перекласти **його** зі шрифту Брайля на письмо зрячих» [5]. У перекладі займенник помилково вказує на заповіт. Можливо, перекладач неправильно переклав займенник через те, що *es* означає третю особу однини, тобто граматично справді може вказувати на слово *das Testament*. Проте, контекст використання займенника підказує його правильне значення. Також тут варто звернути увагу на те, що займенник часто вказує на об'єкт або суб'єкт, який стоїть одразу перед ним або ж ближче до нього. Перекладач, можливо, не зрозумів правильно оригінальний контекст, і тому обрав хибний об'єкт – іменник *das Testament*, бо він ближче знаходиться до особового займенника *es*. Опублікована версія виправляє цю помилку, обираючи відповідний об'єкт, на який вказує займенник: «Коли я тобі віддам **книжку**? Сьогодні, завтра, через два роки? Або дещо мелодраматично залишу **її** тобі у своєму заповіті? Тобі доведеться перекласти **її** зі шрифту Брайля на письмо зрячих» [6]. Отже, перекладачеві варто зважати на контекст під час перекладу особових займенників. Адже хибний вибір суб'єкта або об'єкта, на який вказує займенник, спотворює зміст оригінального тексту.

У літературознавчій статті «Писати проти путіна: сучасна опозиційна література з росії» («Schreiben gegen Putin: Oppositionelle Gegenwartsliteratur aus Russland») Норма Шнайдер (Norma Schneider) говорить про письменників, які у своїх художніх творах критикують російську владу, зокрема про

Владіміра Сорокіна: «Sorokins **Texte** haben **die Abgründe** der russischen Politik und Gesellschaft bloßgestellt, bevor **sie** sich in der Realität zugespitzt haben und offenkundig sichtbar wurden» [26]. У цьому реченні займенник *sie* потенційно може вказувати як на *Texte*, так і на *die Abgründe*, обидва – іменники у формі множини, але з подальшого тексту стає зрозуміло, що займенник вказує саме на ближчий до нього іменник, адже безодня є візуальним образом, і саме вона може стати видимою. У чорновій версії перекладу перекладач помилився у виборі суб'єкта, на який вказує особовий займенник *sie*: «**Тексти** Сорокіна розкрили безодню російської політики та суспільства ще до того, як **вони** дійшли до реальності й стали кричуще видимими» [5]. Ця помилка сталася через неухважність до оригінального тексту. Перекладач також не помітив, що українське слово *безодня*, яке відповідає німецькому слову *die Abgründe*, знаходиться у формі однини, а тому німецький займенник *sie* слід відтворити українською мовою як *вона*, а не *вони*. Перекладаючи на українську мову особовий займенник *sie* як *вони*, перекладач вказує на тексти Сорокіна (*die Texte*), що є помилкою, адже в оригінальному тексті автор говорить про безодню (*die Abgründe*). Опублікована версія перекладу виправляє цю помилку, обираючи правильний об'єкт, на який має вказувати особовий займенник: «Тексти Сорокіна викрили **безодню**, в якій опинилась російська політика та суспільство, ще до того, як **її** існування стало очевидним і незаперечним» [13].

В інтерв'ю журналу Німецької залізниці «Mobil» німецька біологиня Антьє Боеціус порівнює морські глибини з космосом, підкреслюючи їхню загадковість і невивченість: «Sie vergleicht **die Tiefsee** gern mit dem Weltall, **sie** sei wie ein anderer Planet – dabei ist von **ihr** sogar weniger bekannt» [19]. Автор використовує на початку речення особовий займенник жіночого роду *sie*, вказуючи на Антьє Боеціус, також тут зустрічаємо іменник *die Tiefsee* і потім багатозначні особові займенники *sie* та *ihr*. У чорновому перекладі перекладач помилився у виборі відповідного українського займенника, переклавши особовий займенник *sie* як *це*, а *ihr* як *неї*: «**Її** подобається порівнювати **морські глибини** з космосом, стверджуючи, що **це** схоже на іншу планету, хоча про **неї** відомо менше» [5]. Німецький іменник у формі однини *die Tiefsee* перекладач правильно відтворив українською як *морські глибини*, але займенники все ще вказують на іменник однини, і один з цих займенників вказує на іменник жіночого роду, яким в українській версії тексту може бути лише сама науковиця Антьє Боеціус. Ми можемо припустити, що помилка під час перекладу виникла через те, що перекладач неправильно проаналізував оригінальний текст та обрав хибні значення багатозначних займенників. Теоретично багатозначні займенники *sie* та *ihr* можуть вказувати на дослідницю. Проте тут велику роль відіграє семантичний зміст оригінального

тексту. Оpubлікована версія виправляє цю помилку, обираючи правильні значення займенників та об'єкти, на які вони вказують: «**Їй** подобається порівнювати морські глибини з космосом, стверджуючи, що **вони** схожі на іншу планету, хоча про **них** відомо значно менше» [3]. Перекладач повинен глибоко розуміти зміст оригінального тексту, для того щоб обрати правильне значення займенників та чітко й зрозуміло передати зміст оригінального тексту.

Неозначено-особовий займенник *man*.

Однією з цікавих проблем перекладознавства є переклад неозначено-особового займенника *man* на українську мову. У німецькій мові *man* зазвичай використовується для вираження загальної думки чи факту без прив'язки до конкретної особи. Проте, цей займенник також може виступати в ролі особового займенника, що вказує на конкретну групу людей або особу. Тому через свою неоднозначність та через відсутність аналогічного займенника з таким самим широким значенням в українській мові, займенник *man* спричиняє труднощі при перекладі на українську мову. Під час нашого дослідження ми виявили чотири приклади помилкового перекладу займенника *man*. Один із них зустрічаємо в робочій версії перекладу інтерв'ю редакції журналу «Mobil» з моделлю, акторкою та активісткою Марі Наземан. У розмові обговорюють такі теми, як рівна оплата праці, розширення можливостей для жінок, баланс між роботою та особистим життям, а також питання ролі матері на роботі та у суспільстві. В оригінальному тексті, де Марі відповідає на питання про недооцінені переваги материнства, ми помічаємо використання неозначено-особового займенника *man*: «Welche Stärken, die Mütter in den Job mit einbringen können, werden aktuell oft unterschätzt? Ich glaube, **man** lernt brutal gut zu multitasken» [18]. Перекладач припустився помилки, змінивши об'єкт звертання: «Які сильні сторони, які матері можуть привнести в роботу, наразі часто недооцінюються? Я думаю, що **ви** дуже добре навчитеся працювати в режимі багатозадачності» [5]. Можна припустити, що помилка була спричинена тим, що займенник *man* іноді вважають безособовим і часто перекладають на українську мову безособовим дієсловом або ж за допомогою займенника *ви*. Проте займенник *man* може означати невизначену кількість не завжди відомих осіб. Тому, аналізуючи даний приклад, ми розуміємо, що автор використовує неозначено-особовий займенник *man*, вказуючи на іменник множини *die Mütter*, що на українську мову перекладається як *матері*, і тому, в цьому контексті, значення *ви* для займенника *man* є помилковим. Перекладач хибно передає зміст оригінального тексту і робить його заплутаним та незрозумілим. Оpubлікована версія перекладу виправляє цю помилку і вказує на правильний об'єкт згідно з оригінальним текстом: «Які

сильні сторони матерів зараз недооцінюються на роботі? Я думаю, що **матері** дуже добре навчаються працювати в режимі багатозадачності» [10]. Ми можемо зробити висновок, що неозначено-особовий займенник *man*, хоча його справді можна зазвичай перекладати як *ви* українською мовою, в цьому випадку краще перекладати як *матері* або *вони*, адже саме на матерів вказує цей займенник, і тоді зміст тексту стає більш адекватним та зрозумілим. Також перекладачам варто уважно ставитися до перекладу німецьких займенників, які не мають еквівалентів в українській мові, та вибирати конкретний варіант, зважаючи на контекст та значення займенника в тексті. Отже, однією з причин виникнення труднощів є недостатня увага перекладачів до значення та контексту вживання займенника *man*. У нашому дослідженні ми наголошуємо на важливості уважного аналізу та розуміння контексту, щоб обрати правильний варіант перекладу, який найточніше відображає зміст оригінального тексту. Для уникнення подібних труднощів у майбутньому перекладачам рекомендується приділяти особливу увагу контексту та значенню займенників, які не мають прямого відповідника в українській мові.

Ще один приклад неправильного перекладу неозначено-особового займенника *man* зустрічаємо в чорновій версії студентського перекладу оповідання Маріани Леки (Mariana Leky) «Nur keine Umstände» («Аби тільки не потурбувати»), у якому йдеться про офтальмолога пана Фербера і про те, як він, намагаючись побороти соціальні страхи, вирушив на курси їзди на уніциклі, які запропонувала його помічниця пані Брюк: «Natürlich hatte Herr Ferber einen Gangplatz gebucht. Er hätte gern einen Fensterplatz genommen, aber es konnte ja sein, dass **man** mal zur Toilette wollte, und dann hätte **man** seinem Sitznachbarn Umstände machen müssen» [22]. У робочій версії перекладач допустив помилку, переклавши німецький займенник *man* на українську мову як *ви*, тим самим звертаючись до читача, що суперечить думці автора тексту: «Зазвичай, пан Фербер забронював місце біля проходу. Він хотів би сісти біля вікна, але могло статися так, що **ви** захотіли в туалет і тоді **вам** довелося б турбувати людину, яка сидить поруч» [5]. Помилку спричинила багатозначність займенника *man* в німецькій мові та відсутність чіткого відповідника цього займенника в українській мові. Хоча неозначено-особовий займенник *man* справді можна перекладати як *ви* українською мовою, але в цьому випадку він вказує на головного героя оповіді пана Фербера. Тому використання займенника *ви* перебуває у певному напруженні і протиставленні до особового займенника *він*. Оpubлікована версія уникає звертання до читача, перекладаючи неозначено-особовий займенник *man* безособовими реченнями, тим самим чітко та зрозуміло передає зміст та задум автора: «Звичайно, пан Фербер забронював місце біля проходу. Він хотів би сісти біля вікна, але могло статися так, що **захотілося б** у туалет і тоді **б** **довелося** потурбувати людину, яка сидить

поруч» [7]. Багатозначність неозначено-особового займенника *man* в німецькій мові може призводити до помилок під час перекладу. Для того щоб не допустити хибного перекладу німецького займенника *man* на українську мову, перекладачеві потрібно вміти уважно аналізувати оригінальний текст та розуміти значення займенника в контексті.

Присвійні займенники. У робочих версіях студентських перекладів ми виявили 8 помилок у відтворенні німецьких присвійних займенників українською мовою. Всі вони стосуються неправильного перекладу німецьких займенників *ih*r та *Ihr*. Форма присвійного займенника *ih*r може мати декілька значень, які українською зазвичай передають присвійними займенниками *ї* та *ї*x, а також *Ваш*, якщо *Ihr* пишуть з великої літери. Припускаємо, що саме ця багатозначність форми присвійного займенника призводить до перекладацьких помилок. Розглянемо приклад, який добре ілюструє проблему та надає можливість для глибшого аналізу та розуміння труднощів перекладу присвійних займенників. У тексті Верени Кароли Маєр (Verena Carola Mayer) «Відень – зразковий мегаполіс гендерної рівності» («Wien. Die gendergerechte Vorzeigemetropole») описується вплив ініціативи однієї жінки, Еви Кайль, на феміністичне міське планування у Відні. Згадується, що вона працює в цій галузі понад 30 років і здобула визнання за кордоном. Її місія полягає в переосмисленні просторового планування з гендерною перспективою. В одному з абзаців, де йдеться про популярність та вплив Кайль, яка виступає на майстер-класах, конференціях і є об'єктом інтересу студентів, ми помічаємо використання багатозначного займенника *ih*r: «Kail spricht bei Workshops im In- und Ausland, reist zu Konferenzen, gibt Interviews. Sie erhalte derart viele Mails von **Studentinnen**, die **ihre** Abschlussarbeit im Bereich Gender Planning schreiben, dass sie ein schlechtes Gewissen habe: “Ich komme kaum noch nach”» [23]. Аналізуючи чорновий переклад, ми бачимо, що перекладач припустився помилки у виборі значення багатозначного займенника і тим самим хибно передав зміст тексту: «**Кайл** виступає на майстер-класах вдома і за кордоном, їздить на конференції, дає інтерв'ю. **Вона** отримує стільки листів від студенток, які пишуть **ї** дисертацію про гендерне планування, що у неї погана совість: “Я ледве встигаю”» [5]. У деяких контекстах займенник *ihre* може означати *ї*. Проте, в даному випадку це значення є очевидно помилковим: студенти не пишуть дисертацію відомої дослідниці. На нашу думку, головними причинами виникнення помилки є багатозначність форми німецького займенника *ihre* та неухважність перекладача до змісту тексту. Адже якщо уважно проаналізувати оригінальний текст, то ми можемо помітити, що багатозначний займенник *ihre* стосується саме

студентів, а не Кайль, як це зазначає чорнова версія. Через неправильний переклад займенника зміст чорнового перекладу викривляє оригінальне значення та справляє дещо кумедне враження. Опублікована версія виправляє цю помилку, вказуючи, що студенти пишуть свої дисертації: «Кайль виступає на майстер-класах вдома і за кордоном, їздить на конференції, дає інтерв'ю. Вона отримує стільки листів від **студентів і студенток**, які пишуть дисертації про гендерне планування, що їй мучає совість: “Я ледве встигаю відповідати”» [8]. Через багатозначність німецького займенника перекладач може обрати неправильне його значення, якщо неухважно поставиться до контексту або неправильно зрозуміє зміст оригінального тексту. Для уникнення таких помилок слід уважно читати оригінальний текст та розуміти конкретне значення багатозначного займенника, що відповідає контексту.

У своєму короткому оповіданні «Енергія життя» («Strom des Lebens») Йоахім Бесинг (Joachim Bessing) описує подорож жінки, яка виїжджає зі свого рідного міста Варен на півночі Німеччини і відвідує брата у Фінляндії. Вона розмірковує про відчуття «ізоляції» від своїх рідних місць і порівнює свої почуття з почуттям брата. В оригінальному тексті автор, описуючи подорож головної героїні, використовує на початку одного з речень присвійний займенник *ih*r: «**Sie** langte nach der SchlieÙe am Akkordeonskoffer. **Ihr** Abschiedsgeschenk» [17]. У чорновій версії перекладу перекладач неправильно зрозумів значення багатозначного займенника *Ihr*, переклавши його на українську мову як *Ваш*: «**Вона** потягнулася до застібки футляра, в якому був акордеон. **Ваш** прощальний подарунок» [5]. Перекладач, використовуючи займенник *Vau*, ніби звертає текст до читача, вказуючи, що подарунок належить саме йому. Проте, якщо уважно проаналізувати оригінальний текст, зрозуміємо, що автор розповідає про головну героїню. Опублікована версія перекладу обирає правильне значення багатозначного займенника, чітко передаючи зміст оригінального тексту: «**Вона** потягнулася до замка футляра, в якому був акордеон. **Ї** прощальний подарунок» [1].

У рецензії Урсули Штарк Урестаразу на книжку Станіслава Асєєва «“Світлий шлях”: історія одного концтабору» (2020) зустрічаємо німецький переклад тексту Асєєва, де використовується багатозначний займенник *ihre*: «Diese Anführungszeichen ziehen sofort *ihre* Unterschrift auf einem Papier nach sich, das stolz das Fassen eines Verbrechers verkündet, der “die staatliche Souveränität der DVR negiert”» [29]. Перекладач рецензії мав би знайти вже опублікований український переклад Вікторії Стах книжки Асєєва, а не перекладати німецький переклад Мартини Штайс (Martina Steis) і Хариса Гаски (Charis Haska), зроблений з російського оригіналу. Проте у чорновій версії перекладу рецензії студент-перекладач вирішує перекласти німецький переклад і до того ж робить помилку у виборі значення займенника *ihre*, використовуючи

присвійне значення множини «іх», що робить зміст тексту незрозумілим: «Ці лапки відразу ж спонукають іх підписати папір, в якому гордо проголошувалося упіймання злочинця, який “зневажає державний суверенітет ДНР”» [5]. Варто зазначити, що займенник *ihr* може мати значення множини, але значення іх не відповідає змісту, бо автор звертається до читачів. Тому займенник *ihr* варто перекласти як *ваш*. Перекладач переплутав ці значення, обравши присвійне значення іх замість *ваш*. Ця помилка стає очевидною, якщо подивимось на український переклад Вікторії Стах, який ми взяли для публікації в українському перекладі рецензії Штарк Урестаразу: «Ці лапки негайно тягнуть за собою **ваш** підпис на папері, який гордо повідомляє про те, що піймано злочинця, “який заперечує державний суверенітет ДНР”» [15, с. 18]. Багатозначність форм займенника *ihr/Ihr* дуже часто викликає труднощі у перекладачів. Тому потрібно бути дуже уважним до оригінального тексту і, зробивши вдумливий аналіз, обрати відповідне значення займенника.

В тексті для журналу Німецької залізниці «Mobil» Лізане Дейнбостель (Lisane Dehnbostel) описує дослідження біологині Антье Боеціус, яка присвятила своє життя вивченню морських глибин. Згадується її перша експедиція у 1992 році, коли вона помітила негативний вплив пластику та інших відходів на морське дно. В оригінальному тексті, де зазначається, що Боеціус наприкінці літа вирушить у свою 50-ту експедицію, бачимо використання багатозначного займенника *ihr*: «Im Spätsommer wird sie zu **ihrer** 50. Expedition aufbrechen. <...> Es wird **ihre** 50. große Expedition sein – mit Jubiläumsfeier an Bord» [19]. У чорновому перекладі перекладач припустився помилки у виборі значення займенника *ihr*, тим самим зробивши зміст тексту заплутаним та незрозумілим: «Наприкінці літа вона вирушить у свою 50-ту експедицію. <...> Це буде **іхня** 50-та велика експедиція – з ювілейним святкуванням на борту» [5]. Причиною помилки є неуважність перекладача до тексту. Адже в попередньому реченні автор також використовує займенник *ihr*, який очевидно вказує на біологиню. Оскільки наступне речення продовжує думку попереднього, зміна значення займенника є помилкою. Опублікована версія перекладу обирає правильне значення займенника, тим самим узгоджує речення між собою та робить переклад більш адекватним: «Наприкінці цього літа вона вирушить у **свою** 50-ту експедицію. <...> Це буде **її** 50-та велика експедиція – з ювілейним святкуванням на борту» [3].

Запитальні займенники. У короткому гумористичному оповіданні Томі Яуда (Tommy Jaud) «Die Eilige Schrift» («Повернення блудного отця») головний герой, пастор, розповідає про свою подорож потягом, про події, які трапилися

під час подорожі, і про свої внутрішні роздуми. Він розповідає своїй доньці про те, як відчуває втрату Бога і як це впливає на його життя. В оригінальному тексті помічаємо використання питального займенника *wem*: «So ist das leider bei uns Pfarrern: Wir haben keinen zum Reden, wir haben viel zu viel zu tun: Gottesdienste, Seelsorge, Hochzeiten, Beerdigungen, Geburtstage und sinnlose Presbyteriumssitzungen, in denen ich zum Beispiel erklären muss, warum mein Küster seinen Skoda in zweiter Reihe vor Victoria’s Secret geparkt hat und dann auch noch abgeschleppt wurde. “Echt? Und von **wem**?”, hat Mirella nachgefragt» [20]. У чорновій версії українського перекладу питального займенник *wem* було відтворено як *ким*: «На жаль, так буває з нами, пасторами: нам немає з ким поговорити, у нас надто багато справ: церковні служби, душевне пастирство, весілля, похорони, дні народження та безглузді пресвітерські збори, на яких я маю пояснювати, наприклад: чому мій дядько двічі припаркував свою Skoda перед Victoria’s Secret, а потім **її забрав евакуатор**. “Правда? І **ким**?” – запитала Мірелла» [5]. На відміну від оригіналу, переклад прямо вказує, що автівку забрав евакуатор, тому питання про те, хто це зробив, втрачає сенс. Ми припускаємо, що помилку під час перекладу спричинило те, що перекладач не врахував контекст речення і тому буквально переклав займенник *wem*. Займенник *wem* є формою німецького питального займенника *wer* у давальному відмінку (Dativ). В оригінальному тексті займенник *wem* відноситься до дієслова *abschleppen*, яке на українську мову перекладається як *відтягати, забирати, евакуювати*, і буквальный переклад запитального займенника *wer* є неправильним, тому що він вказує на агента дії, якого переклад вже назвав («її забрав **евакуатор**»). Опублікована версія українського перекладу виправляє цю помилку, перекладаючи питальний займенник *wem* на українську мову як *чому*, тим самим переосмислюючи зміст оригінального тексту: «На жаль, так буває з нами, пасторами. Нам немає з ким поговорити, у нас надто багато справ: церковні служби, духовне пастирство, весілля, похорони, хрещення та безглузді засідання пресвітерської ради, на яких я маю пояснювати, наприклад, чому мій дяк припаркував свою шкоду на тротуарі перед бутиком Victoria’s Secret, а потім **її ще й забрав евакуатор**. – Правда? І **чому**? – запитала Мірела» [16]. Замість питати про те, хто забрав авто, тепер Мірела питає про причину цієї дії, що адекватно передає зміст оригіналу та уникає питання про суб’єкта дії, оскільки в українському тексті вже є суб’єкт – евакуатор. Ми можемо зробити висновок, що не дивлячись на те що питальний займенник *wem* справді дуже часто перекладається на українську мову як *ким* або *кому*, наш приклад показує, що іноді буквальный переклад може бути недоречним, оскільки суб’єкт-об’єктні зв’язки можуть відтворюватися українською мовою в інший спосіб у порівнянні з оригінальним текстом.

Заперечний займенник *kein*. Заперечний займенник *kein* у німецькій мові відіграє важливу роль у формулюванні заперечних висловлювань і для означення відсутності певного об'єкта або суб'єкта. Однак переклад цього займенника на українську мову може становити певні труднощі через відмінності в будові речень та способі вираження заперечення в обох мовах. Такі труднощі виникають, зокрема, через неоднозначне вживання заперечень українською мовою, де використовуються різні слова та конструкції в залежності від контексту. Також варто враховувати структуру речення, оскільки перекладач повинен забезпечити логічну та зрозумілу конструкцію речення в українській мові. Тож переклад заперечного займенника *kein* з німецької мови на українську вимагає уважного розуміння контексту та граматичних особливостей обох мов для забезпечення точного та зрозумілого відтворення смислу тексту. Серед робочих версій студентських перекладів ми виявили один приклад помилкового перекладу німецького займенника *kein* на українську мову. У вигадливому літературному есеї Саші Станішича оповідач згадує про польовий телефон свого батька, поряд з яким колись *майже завжди* стояли квіти: «Ein Ackerschnacker – so nannte sein Vater das Gerät zärtlich fast, über das sich **selten** einmal **keine** Blumen aus Mutters Vasen beugten» [28]. У чорновому перекладі цього тексту квіти натомість *рідко* стояли поряд з телефоном: «Польовий телефон – так майже ніжно називав батько пристрій, над яким **рідко** схилялися квіти з маминих ваз» [5]. Перекладач не звернув увагу на заперечення *keine* в оригінальному тексті. Якщо його видалити з тексту, то переклад видається правильним, але насправді переклад створює протилежне значення. Причину помилки можна вбачати у відсутності подвійного заперечення в німецькій мові, де таке заперечення натомість означає заперечення заперечення. В українській мові ми можемо сказати, що хтось *ніколи не робить* чогось, а дослівний переклад такого твердження німецькою мовою (*nie macht er nichts*) буде означати, що хтось завжди щось робить, адже тут перше заперечення (*nie*) скасовує друге (*nichts*). У нашому випадку, ближче до тексту можна було б перекласти словосполучення «über das sich **selten** einmal **keine** Blumen aus Mutters Vasen beugten» так: «над яким **рідко** коли **не** схилялися квіти з маминих ваз». Проте, в німецькій мові запечується сам іменник (*keine Blumen*), що могло викликати у перекладача труднощі, тому у робочій версії перекладу цього заперечення не знаходимо, а текст набуває протилежного значення (докладніше про протилежні значення у перекладі див. [27]). Займенник *keine* не має відповідника в українській мові, адже він пов'язаний з артиклями. Перекладач не помітив цього

займенника через неухважність або його схожість на артикль. В опублікованому перекладі ця помилка було виправлено: «Акершнакер – так ніжно називав батько пристрій, над яким майже **завжди** схилялися квіти з маминих ваз» [12]. Заперечення *keine* тут змінює темпоральність, а не наявність квітів. Якщо квітів рідко не було, тоді вони майже завжди схилялися над польовим телефоном.

Заперечний займенник *keine*, який відіграє важливу роль у спілкуванні німецькою мовою, не має точного відповідника в українській мові. Він допомагає формулювати заперечні конструкції, відмінні від українських, тому для перекладачів важливо уважно ставитися до відтворення його заперечного значення в українській мові за допомогою адекватних засобів та зважаючи на використання інших конструкцій та конкретне значення висловлювань.

Зворотний займенник *sich*. Одним з найцікавіших німецьких займенників є зворотний займенник *sich*. Він немає прямого відповідника в українській мові, але найбільше схожий на суфікс зворотної дії *-ся*. Переклад *sich* на українську мову часто потребує уважного аналізу контексту та розуміння граматичних особливостей обох мов. За результатами дослідження робочих версій студентських перекладів з німецької мови на українську виявлено одну помилку у перекладі німецького займенника *sich*. У короткому літературному творі Ярослава Рудіша (Jaroslav Rudiš) «Мукі» («Mucki») йдеться про зустріч двох друзів, Макса й оповідача, в пражському ресторані. Ця зустріч стає приводом для поїздки до Кельна. Макс вирішує відвідати свою колишню кохану, Еву, в Кельні, оскільки вважає, що вона його досі любить. Він приносить сумку з подарунками для Еви, у якій – корм для морської свинки, яку вони колись тримали разом. Під час поїздки Макс розповідає про свої стосунки з Евою та висловлює впевненість, що вони можуть відновити їх. Проте при зустрічі з Евою виявляється, що вона взагалі не прагне відновлення стосунків з Максом. В оригінальному тексті, де йдеться про рішення Макса залишити сумку із подарунками на вокзалі, сподіваючись, що знайдеться хтось, хто любить морських свинок, ми помічаємо використання зворотного займенника *sich*: «Lass sie hier stehen. Vielleicht **findet sich jemand**, der Meerschweinchen liebt» [25]. У чорновій версії українського перекладу займенник *sich* було перекладено особовим реченням «ви знайдете когось», тим самим неправильно відображений задум автора тексту: «Залиште її тут. Можливо, **ви знайдете когось**, хто любить морських свинок» [5]. Але адресат цього звернення також залишає вокзал і не збирається нікого шукати. Перекладач не зрозумів ситуації, в якій перебувають герої оповідання, та їхні дії. Помилку спричинило те, що перекладач неправильно зрозумів зворотне значення займенника *sich*. У більшості випадків займенник *sich* зустрічається в складі зворотного дієслова – тобто дієслова, що передає дію, яка спрямована, головним чином, на сам суб'єкт. В оригінальному

тексті мав знайти хтось, кому міг знадобитися корм для морських свинок, а співрозмовники залишали вокзал. Оpubлікована версія перекладу на українську мову відтворює правильне значення, але без дієслів зворотної дії: «Залиш її тут. Можливо, її знайде хтось, хто любить морських свинок» [11]. Альтернативний переклад міг би використати дієслово зі зворотним суфіксом *-ся*: «Залиш її тут. Можливо, знайдеться хтось, хто любить морських свинок». Важливо враховувати, що *sich* зазвичай використовується як зворотний займенник у складі зворотного дієслова, що спрямоване на сам суб'єкт дії. Відсутність аналогічного зворотного займенника в українській мові ускладнює переклад, що може призвести до неточностей та спотворення оригінального смислу. Одним із шляхів уникнення таких помилок є уважний аналіз оригінального тексту та розуміння контексту вживання зворотного займенника *sich*. Перекладачам слід враховувати особливості функціонування *sich* у німецькій мові та шукати правильні еквіваленти українською мовою для точного відтворення оригінального смислу. Додатковою складністю є те, що *sich* може мати різні значення в залежності від контексту вживання. У світлі цих спостережень, дослідження проблем перекладу зворотного займенника *sich* з німецької на українську мову є актуальним та важливим для розуміння мовних та культурних відмінностей між цими мовами.

Вказівні та відносні займенники. У німецькій мові вказівні та відносні займенники, які можуть мати однакові форми (наприклад, *der, die, das*), змінюються в залежності від роду, числа, відмінку тощо. Варто зазначити, що вказівні та відносні займенники німецької мови часто збігаються у формах з артиклями. Українська мова, хоча й має відмінкові форми для вказівних займенників, але вони не є однозначними відповідниками німецьких займенників. Переклад вказівних і відносних займенників німецької мови на українську може потребувати додаткових уточнень та адаптацій для передавання всіх нюансів змісту. Ба більше, існує ризик не помітити такі займенники в німецькій мові через збіг їх форм з артиклями.

В інтерв'ю журналу «Mobil» німецька біологиня Антье Боеціус розповідає про живих істот у морських глибинах Антарктики: «Es ist keine Nahrungskette, also beispielsweise, dass große Fische die kleinen fressen und **die** die kleinsten. Es ist ein ganzes Netzwerk von Interaktionen» [19]. У чорновій версії перекладу перекладач не звернув увагу на вказівний займенник *die*, що призвело до втрати важливих сенсів в оригінальному тексті: «Це не харчовий ланцюг, тому, наприклад, великі риби їдять **маленьких і найменших**. Це ціла мережа взаємодіючих ланцюжків» [5]. Насправді, найменших риб тут мали б їсти маленькі риби, адже саме на них як

на суб'єкт дії вказує займенник *die*. Перекладач міг зробити цю помилку, тому що не звернув увагу на те, що в німецькій мові займенники можуть мати однакову форму з артиклями. Оpubлікований переклад враховує займенник *die*, який вказує на маленьких риб, що їдять найменших: «Це не харчовий ланцюг, де, наприклад, великі риби їдять маленьких, а **ті** – найменших. Це ціла мережа взаємодій» [3].

У статті для «Berliner Zeitung» Міхаеля Осенкопа (Michael Ossenkopp) про винайдення штрих-коду автор використовує вказівний займенник *dem*, який має однакову форму з артиклем: «Zurück in Philadelphia berichtete er seinem alten Studienkollegen Silver von der Idee und **dem fielen** die Beschwerden des Chefs einer Einzelhandelskette bei ihrem Dekan ein» [24]. У робочій версії перекладу перекладач не звертає увагу на цей займенник: «Повернувшись у Філадельфію, він представив свою ідею своєму старому однокурснику Сільверу **та згадував** скарги керівника мережі роздрібної торгівлі їхньому декану» [5]. Оскільки в українській мові немає артиклів, то можемо припустити, що перекладач не помітив вказівний займенник. Проте у німецькій мові вказівні займенники часто вживаються для заміщення іменника зі стилістичною метою, щоб уникнути його повторення [4, с. 205]. У нашому випадку, як ми можемо помітити, без перекладу вказівного займенника *dem* змінюється суб'єкт дії. Оpubлікована версія перекладу виправляє цю помилку, враховуючи використання вказівного займенника *dem*: «Повернувшись у Філадельфію, він поділився ідеєю зі своїм добрим знайомим, однокурсником Сильвером, а **той згадав** скарги керівника мережі роздрібної торгівлі їхньому декану» [9]. Аналізуючи переклад з німецької мови на українську цього тексту, ми можемо визначити деякі труднощі, що виникають у процесі перекладу займенників, особливо коли вони мають однакову форму з артиклем. Перекладачам варто уважно аналізувати контекст вживання займенників, щоб максимально точно передати їхнє значення та функцію. Для успішного перекладу займенників німецької мови на українську важливо мати глибоке розуміння граматичних і синтаксичних особливостей обох мов, а також звертати увагу на всі мовні одиниці в тексті. У тексті немає «зайвих» слів, і всі вони заслуговують на увагу перекладача, зокрема й вказівні та відносні займенники.

У тому самому оригінальному тексті ми зустрічаємо вказівний займенник *der*: «Als Pfadfinder und Soldat hatte er sich auch mit **dem Morsecode** beschäftigt. **Der** basiert auf langen und kurzen Signalen, mit deren Hilfe Zeichen kodiert werden können» [24]. У робочій версії перекладу перекладач припустився помилки в узгодженні роду іменника та займенника, який вказує на нього: «Як бойскаут і солдат, він також пробував **азбуку Морзе**. **Він** заснований на довгих і коротких сигналах, які можна використовувати для кодування символів» [5]. Помилка виникла через відмінності роду іменників та займенників в українській та

німецькій мовах. Іменник *der Morsecode*, що на українську мову перекладається як *азбука Морзе*, в німецькій мові є іменником чоловічого роду, в той час як в українській мові *азбука* – це іменник жіночого роду. Тому перекладач, радше за все, не звернув увагу на цю відмінність між українською та німецькою мовами. Опублікована версія перекладу виправляє цю помилку, узгоджуючи рід іменника та займенника у вихідній мові: «Як бойскаут і солдат, він також навчався використовувати **азбуку Морзе**. Вона базується на довгих і коротких сигналах, які можна застосовувати для кодування символів» [9]. Отже, цей приклад вказує на те, що перекладач повинен бути уважним до граматичних відмінностей між оригінальною та вихідною мовами, зокрема заради правильного узгодження роду та числа іменників та займенників.

В оповіданні «Муки» Ярослава Рудіша зустрічаємо речення, в якому автор використовує іменники множини *die Geschenke*, *die Weihnachten* та відносний займенник *die*, який потенційно може вказувати на обидва іменники, але за логікою тексту (святкують Різдво, а не подарунки) займенник вказує на ближчий до себе іменник: «Geschenke zu den Jahrestagen, als sie sich kennenlernten. Geschenke zu **Weihnachten**, **die** sie nicht zusammen gefeiert haben» [25]. У чорновій версії перекладу перекладач неправильно відтворив значення займенника *die*, пов'язавши його зі словом *Geschenke*: «Подарунки на кожну їх річницю. **Подарунки** на Різдво, **які** не святкували разом» [5]. Перекладаючи відносний займенник *die* означальним займенником множини *які*, перекладач помилково вказує ним на іменник *die Geschenke*. Причина помилки може критися в тому, що в українській мові *Різдво* є іменником у формі однини, а в німецькій *die Weihnachten* – це іменник множини. Опублікована версія виправляє цю помилку, обираючи правильний об'єкт, на який вказує займенник: «Подарунки на кожну їх річницю. Подарунки на **Різдво**, **яке** не святкували разом» [11]. Щоб запобігти виникненню помилок під час перекладу вказівних і відносних займенників, перекладач повинен чітко розуміти оригінальний текст та обрати правильний суб'єкт або об'єкт, на який вказує займенник.

Герой літературного нарису Маріани Лекі «Аби тільки не потурбувати» пан Фербер уникає спілкування і боїться людей. Його колега пані Брюк та його пацієнти дбають про нього і намагаються допомогти йому подолати соціальні страхи. У реченні, яке розповідає нам про те, що пані Брюк приносила пану Ферберу книжки для боротьби зі своїми страхами, автор використовує іменник множини *Bücher*, іменник жіночого роду *Schüchternheit* та відносний багатозначний займенник *die*, який вказує на книжки (*Bücher*), які читав пан Фербер: «Sie brachte ihm **Bücher** gegen **Schüchternheit**, über **die** Herr Ferber sich so

lange beugte, bis er beinahe doch Rückenprobleme bekam» [22]. У чорновій версії перекладу перекладач припустився помилки при виборі значення займенника *die*: «Вона приносила йому книжки про **сором'язливість**, над **якою** містер Фербер горбився, аж поки у нього мало не виникли проблеми зі спиною» [5]. Переклавши багатозначний відносний займенник *die* на українську мову означальним займенником жіночого роду *якою*, перекладач пов'язав його з іменником *Schüchternheit*, що на українську мову перекладається як *сором'язливість*. Помилка під час перекладу виникла через багатозначність займенника *die*. Адже він може вказувати як на іменник жіночого роду *Schüchternheit*, так і на іменник множини *Bücher*. Тому в даному випадку велику роль відіграє зміст оригінального тексту, і саме неправильне розуміння змісту призвело до хибного вибору значення займенника *die*. Опублікована версія виправляє цю помилку, обравши правильне значення відносного займенника *die*: «Вона приносила йому **книжки** про те, як побороти сором'язливість, над **якими** пан Фербер горбився, аж поки у нього мало не виникли проблеми зі спиною» [7]. Багатозначність форм німецьких займенників викликає труднощі у студентів-перекладачів і призводить до помилок під час їхнього перекладу. Перекладачам варто завжди звертати увагу на оригінальний текст, адже це допоможе обрати правильне значення багатозначного займенника та адекватно передати зміст оригінального тексту.

Висновки. У результаті проведеного дослідження можна зробити кілька важливих висновків щодо причин помилок під час перекладу німецьких займенників на українську мову.

По-перше, помилки під час перекладу можуть спричинити **неправильне розуміння чи неувага до контексту**: правильний переклад німецьких займенників на українську мову неможливий без **уважного читання та розуміння тексту та контексту**. Помилки, які ми виявили в студентських перекладах, свідчать про необхідність правильного та уважного читання оригінального тексту в цілому. Оскільки займенники не називають об'єкт або суб'єкт, а тільки вказують на нього, перекладачу потрібно бути дуже уважним та вміти правильно вказати на відповідний суб'єкт або об'єкт у тексті перекладу. Адже помилковий займенник може зробити текст незрозумілим для читача.

Друга причина – це **однаковість форм займенників та артиклів у німецькій мові**. Саме однакова форма займенників та артиклів виявилася однією з ключових причин виникнення труднощів у студентів-перекладачів під час перекладу. Через те що деякі займенники в німецькій мові мають однакову форму з артиклем, що є доволі дивним для української мови, де взагалі немає артиклів, переклад займенників такого типу став серйозним викликом для студентів-перекладачів. Тому перекладачеві варто **звжати на значення та функцію форм займенників / артиклів**

у конкретному контексті. Для того, щоб уникнути помилок, перекладачеві слід бути уважним до граматичних відмінностей між українською та німецькою мовами і зважати на функціонування німецьких займенників, які мають однакову форму з артиклями.

Особливу увагу варто також приділяти перекладу німецьких займенників, які не мають відповідників в українській мові, а саме неозначено-особовому займеннику *man*. У нашому дослідженні ми переконались в особливості цього займенника: він може вказувати на конкретну групу людей або особу. І саме ось ця **особливість займенника *man*, його здатність іноді вказувати на конкретний суб'єкт**, стала причиною перекладацьких помилок у студентів.

Ще однією з причин виникнення помилок стала **багатозначність форм німецьких займенників**. Дослідження показало, що саме багатозначність займенників в німецькій мові створює труднощі для студентів-перекладачів, оскільки вони повинні правильно вибрати відповідний варіант перекладу, враховуючи контекст і зміст тексту. Перекладачеві доводиться вибрати відповідний переклад залежно від контексту. Тож багатозначність форм займенників у німецькій мові становить

важливу причину помилок під час перекладу з німецької на українську мову.

Дослідження також виявило, що однією з ключових причин помилок у перекладі німецьких займенників на українську мову є **необхідність враховувати зміни граматичного роду, числа та відмінку іменників і займенників, на які вони вказують**. Цей аспект ускладнює процес перекладу та вимагає від перекладача глибокого розуміння граматичних особливостей обох мов. Водночас важливо розуміти точне значення, форму та функцію займенників в системі німецької мови.

Отже, ми визначили основні чинники, що ускладнюють процес перекладу німецьких займенників на українську мову. Переклад німецьких займенників на українську мову є комплексним завданням, яке вимагає від перекладача глибокого розуміння не тільки мовних структур, а й контексту.

Перспективою дослідження є вивчення помилок у перекладі інших груп німецьких займенників, які ми не розглядали, бо не знайшли відповідних прикладів серед обраних для аналізу текстів. Подальше вивчення цієї проблеми буде корисним для розвитку професійних навичок студентів-перекладачів, зокрема, у розумінні та врахуванні особливостей німецьких займенників для їх адекватного перекладу на українську мову.

Список використаної літератури

1. Бесинг Й. Енергія життя. Перекл. з нім. К. Пилипенко. *Експеримент*. 12.01.2023. URL: <https://md-eksperiment.org/post/20230112-energiya-zhittya> (дата звернення: 10.03.2024).
2. Вагнер Д. Забута нагорода. Перекл. з нім. В. Юхименка. *Експеримент*. 15.01.2022. URL: <https://md-eksperiment.org/post/20221215-zabuta-nagoroda> (дата звернення: 10.03.2024).
3. Дейнбостель Л. Дослідниця Антьє Боеціус про голос морських глибин. Перекл. з нім. В. Юхименка. *Експеримент*. 26.04.2023. URL: <https://md-eksperiment.org/post/20230426-doslidnicya-antye-boecius-pro-golos-morskih-glibin> (дата звернення: 10.03.2024).
4. Кияк Т. Р., Науменко А. Р., Огуй О. Д. Теорія і практика перекладу (німецька мова). Підручник для студентів вищих навчальних закладів. Вінниця: Нова Книга, 2006. 592 с.
5. Корпус робочих версій студентських перекладів науково-практичного гуртка «Практика письмового перекладу в дії». Дата оновлення: 17.03.2024. URL: https://drive.google.com/drive/folders/13RGhhcQkZNMlp1jisowpWzp3CYTt0tKJ?usp=drive_link (дата звернення: 17.03.2024).
6. Кюргі І. фон. Книжка твого батька. Перекл. з нім. В. Пеньковської, Я. Полторака і К. Хоменко. *Експеримент*. 6.11.2022. URL: <https://md-eksperiment.org/post/20221106-knizhka-tvogo-batka> (дата звернення: 10.03.2024).
7. Лекі М. Аби тільки не потурбувати. Перекл. з нім. Ю. Глебова. *Експеримент*. 29.03.2023. URL: <https://md-eksperiment.org/post/20230329-abi-tilki-ne-poturbuvati-mariana-leki> (дата звернення: 10.03.2024).
8. Маєр В. К. «Відень – зразковий мегаполіс гендерної рівності». Перекл. з нім. К. Пилипенко. *Експеримент*. 13.04.2023. URL: <https://md-eksperiment.org/post/20230413-viden-zrazkovij-megapolis-gendernoyi-rivnosti> (дата звернення: 10.03.2024).
9. Осенкоп М. 70 років штрих-коду: ідея, що народилася на пляжі. Перекл. з нім. А. Мусатова, В. Пеньковської, Я. Полторака і К. Хоменко. *Експеримент*. 26.10.2023. URL: <https://md-eksperiment.org/post/20221026-70-rokiv-shtrih-kodu-ideya-sho-narodilasya-na-plyazhi> (дата звернення: 10.03.2024).
10. Редакція журналу «Mobil». Як ми можемо працювати і жити в рівноправ'ї: інтерв'ю з Марі Наземан. Перекл. з нім. В. Пеньковської, Я. Полторака і К. Хоменко. *Експеримент*. 5.03.2023. URL: <https://md-eksperiment.org/post/interv-yu-z-mari-nazeman> (дата звернення: 10.03.2024).
11. Рудіш Я. Муки. Перекл. з нім. А.-М. Бронувицької. *Експеримент*. 13.01.2023. URL: <https://md-eksperiment.org/post/20230113-muki> (дата звернення: 10.03.2024).
12. Станішич С. Акершнакер – польовий телефон. Перекл. з нім. В. Пеньковської, Я. Полторака і К. Хоменко. *Експеримент*. 3.10.2022. URL: <https://md-eksperiment.org/post/20221103-akershnaker-polovij-telefon> (дата звернення: 10.03.2024).
13. Шнайдер Н. Писати проти путіна: сучасна опозиційна література з росії. Перекл. з нім. К. Хоменко. *Експеримент*. 24.03.2023. URL: <https://md-eksperiment.org/post/20230324-pisati-proti-putina-suchasna-opozicijna-literatura-z-rosiyi> (дата звернення: 10.03.2024).

14. Шопін П. Типові помилки у студентських перекладах публіцистичних і науково-популярних статей з німецької мови на українську. *Світ мови – світ у мові: матеріали VII Міжнародної наукової конференції*. Київ: Вид-во УДУ імені Михайла Драгоманова, 2023. С. 267–269. URL: https://www.researchgate.net/publication/377300177_Tipovi_pomilki_u_studentskih_perekladah_publicisticnih_i_naukovo-popularnih_statej_z_nimeckoi_movi_na_ukrainsku (дата звернення: 10.03.2024).
15. Штарк Урестаразу У. За межею людяності. Перекл. з нім. В. Пеньковської, Я. Полторака і К. Хоменко. *Критика*. № 3–4. 2023. С. 18–21. URL: <https://krytyka.com/ua/articles/za-mezheiu-liudianosti> (дата звернення: 10.03.2024).
16. Яуд Т. Повернення блудного отця. Перекл. з нім. І. Тимченко. *Експеримент*. 13.01.2023. URL: <https://md-eksperiment.org/post/20230113-povernennya-bludnogo-otcya> (дата звернення: 10.03.2024).
17. Bessing J. Strom des Lebens. *Mobil*. 2021. URL: <https://web.archive.org/web/20220222132459/https://dbmobil.de/reisen/das-literarische-fundbuero/strom-des-lebens> (дата звернення: 10.03.2024).
18. DB-Mobil Redaktion. 11 Fragen an Marie Nasemann: Wie können wir gleichberechtigter arbeiten und leben? *Mobil*. 8.03.2022. URL: <https://dbmobil.de/menschen/interviews/nasemann> (дата звернення: 10.03.2024).
19. Dehnbostel L. Forscherin Antje Boetius. Stimme der Tiefsee. *Mobil*. 8.03.2023. URL: <https://dbmobil.de/nachhaltigkeit/umwelt/stimme-der-tiefsee> (дата звернення: 10.03.2024).
20. Jaud T. Die Eilige Schrift. *Mobil*. 2021. URL: <https://web.archive.org/web/20230128043450/https://dbmobil.de/reisen/das-literarische-fundbuero/die-eilige-schrift> (дата звернення: 10.03.2024).
21. Kürthy I. von. Das Buch deines Vaters. *Mobil*. 2021. URL: <https://web.archive.org/web/20230202233249/https://dbmobil.de/reisen/das-literarische-fundbuero/das-buch-deines-vaters> (дата звернення: 10.03.2024).
22. Leku M. Nur keine Umstände. *Mobil*. 2021. URL: <https://web.archive.org/web/20211019155616/https://dbmobil.de/reisen/das-literarische-fundbuero/einrad> (дата звернення: 10.03.2024).
23. Mayer V. C. Wien. Die gendergerechte Vorzeigemetropole. *Mobil*. 6.03.2023. URL: <https://dbmobil.de/reisen/mehr-reise/wien-die-gendergerechte-vorzeigemetropole> (дата звернення: 10.03.2024).
24. Ossenkopp M. 70 Jahre Barcode: Die Idee entstand am Strand. *Berliner Zeitung*. 6.10.2022. URL: <https://www.berliner-zeitung.de/zukunft-technologie/70-jahre-strichcode-barcode-die-idee-von-norman-joseph-woodland-entstand-am-strand-li.271573> (дата звернення: 10.03.2024).
25. Rudiš J. Mucki. *Mobil*. 2021. URL: <https://web.archive.org/web/20220927110939/https://dbmobil.de/reisen/das-literarische-fundbuero/jaroslav-rudis-mucki> (дата звернення: 10.03.2024).
26. Schneider N. Schreiben gegen Putin: Oppositionelle Gegenwartsliteratur aus Russland. *54 books*. 18.08.2022. URL: <https://54books.de/schreiben-gegen-putin-oppositionelle-gegenwartsliteratur-aus-russland/> (дата звернення: 10.03.2024).
27. Shopin P. Converging Extremes: Opposite Meanings in English to Ukrainian Translation. *Scientific Journal of National Pedagogical Dragomanov University. Series 9. Current Trends in Language Development*. 2023. Vol. 25. P. 43–63. <https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series9.2023.25.04>
28. Stanišić S. Der Ackerschnacker. *Mobil*. 2019. URL: <https://web.archive.org/web/20230203011303/https://dbmobil.de/reisen/das-literarische-fundbuero/sasa-stanisis-der-ackerschnacker> (дата звернення: 10.03.2024).
29. Stark Urrestarazu U. Isolation: Stanislav Aseyev über das Konzentrationslager am Hellen Weg im Donbass. *Demokratischer Salon*. Feb. 2023. URL: <https://demokratischer-salon.de/beitrag/isolation/> (дата звернення: 10.03.2024).
30. Wagner D. Vergessene Ehrensache. *Mobil*. 2019. URL: <https://web.archive.org/web/20220924155849/https://dbmobil.de/reisen/das-literarische-fundbuero/vergessene-ehrensache> (дата звернення: 10.03.2024).

Надійшла до редакції 17 березня 2024 р.

Прийнята до друку 18 квітня 2024 р.

References

1. Bessing, J. (2023, January 12). Enerhiia zhyttia [The Energy of Life]. Trans. from German by K. Pylypenko. *Eksperiment*. URL: <https://md-eksperiment.org/post/20230112-energiya-zhittya> [in Ukrainian].
2. Wagner, D. (2022, January 15). Zabuta nahoroda [The Lost Award]. Trans. from German by V. Iukhymenko. *Eksperiment*. URL: <https://md-eksperiment.org/post/20221215-zabuta-nagoroda> [in Ukrainian].
3. Dehnbostel, L. (2023, April 26). Doslidnytsia Antje Boetius pro holos morskykh hlybyn [Researcher Antje Boetius on the Voice of the Deep Sea]. Trans. from German by V. Iukhymenko. *Eksperiment*. URL: <https://md-eksperiment.org/post/20230426-doslidnycya-antje-boecius-pro-golos-morskih-glibin> [in Ukrainian].
4. Kyiak, T. R., Naumenko, A. R., Ohui, O. D. (2006). *Teoriia i praktyka perekladu (nimetska mova)* [Translation Theory and Practice: German]. Pidruchnyk dlia studentiv vyshchych navchalnykh zakladiv. Vinnytsia: Nova Knyha [in Ukrainian].
5. *Korpus robochych versii studentskykh perekladiv naukovo-praktychnoho hurta "Praktyka pismovoho perekladu v dii"* (2024, March 17). [A Corpus of Draft Versions of Student Translations of the Academic Circle Translation Practice in Action]. URL: https://drive.google.com/drive/folders/13RGhhcQkZNMlp1jisowpWzp3CYTI0tKJ?usp=drive_link [in Ukrainian and German].

6. Kürthy, I. von. (2022, November 6). Knyzhka tvoho batka [Your Father's Book]. Trans. from German by V. Penkovska, I. Poltorak, and K. Khomenko. *Ekspyryment*. URL: <https://md-eksperiment.org/post/20221106-knizhka-tvogo-batka> [in Ukrainian].
7. Leky, M. (2023, March 29). Aby tilky ne poturbuvaty [So as Not to Bother]. Trans. from German by I. Hlebov. *Ekspyryment*. URL: <https://md-eksperiment.org/post/20230329-abi-tilki-ne-poturbuvati-mariana-leki> [in Ukrainian].
8. Mayer, V. C. (2023, April 13). Viden – zrazkovyi mehapolis gendernoi rivnosti [Vienna: The Gender Equitable Model Metropolis]. Trans. from German by K. Pylypenko. *Ekspyryment*. URL: <https://md-eksperiment.org/post/20230413-viden-zrazkovij-megapolis-gendernoyi-rivnosti> [in Ukrainian].
9. Ossenkopp, M. (2023, October 26). 70 rokov shtrykh-kodu: ideia, shcho narodylasia na pliazhi [70 Years of the Barcode: An Idea Born on the Beach]. Trans. from German by A. Musatov, V. Penkovska, I. Poltorak and K. Khomenko. *Ekspyryment*. URL: <https://md-eksperiment.org/post/20221026-70-rokiv-shtrih-kodu-ideya-sho-narodilasya-na-plyazhi> [in Ukrainian].
10. DB-Mobil Editorial Board. (2023, March 5). Iak my mozheмо pratsiuvaty i zhyty v rivnopravi: intervju z Mari Nazeman [How We Can Work and Live in Equality: An Interview With Marie Nasemann]. Trans. from German by V. Penkovska, I. Poltorak and Karyna Khomenko. *Ekspyryment*. URL: <https://md-eksperiment.org/post/interv-yu-z-mari-nazeman> [in Ukrainian].
11. Rudiš, J. (2023, January 13). Mucki. Trans. from German by A.-M. Bronovytska. *Ekspyryment*. URL: <https://md-eksperiment.org/post/20230113-muki> [in Ukrainian].
12. Stanišić, S. (2022, November 3). Akershnaker – poliovyi telefon [Ackerschnaker: The Field Telephone]. Trans. from German by V. Penkovska, I. Poltorak and K. Khomenko. *Ekspyryment*. URL: <https://md-eksperiment.org/post/20221103-akershnaker-polovij-telefon> [in Ukrainian].
13. Schneider, N. (2023, March 24). Pysaty proty putina: suchasna opozytiina literatura z rosii [Writing Against Putin: Contemporary Opposition Literature from Russia]. Trans. from German by K. Khomenko. *Ekspyryment*. URL: <https://md-eksperiment.org/post/20230324-pisati-proti-putina-suchasna-opozycyjna-literatura-z-rosiyi> [in Ukrainian].
14. Shopin, P. (2023). Typovi pomylyky u studentskykh perekladakh publitsystychnykh i naukovo-populiarnykh statei z nimetskoi movy na ukrainsku [Typical Mistakes in Student Translations of Journalistic and Popular Science Articles From German Into Ukrainian]. *Svit movy – svit u movi: materialy VII Mizhnarodnoi naukovo konferentsii* (pp. 267–269). Kyiv: Dragomanov Ukrainian State University Press. URL: https://www.researchgate.net/publication/377300177_Tipovi_pomilki_u_studentskykh_perekladakh_publicistychnykh_i_naukovo-popularnykh_statei_z_nimeckoi_movy_na_ukrainsku [in Ukrainian].
15. Stark Urrestarazu, U. (2023). Za mezheiu liudianosti [Beyond Humanity]. Trans. from German by V. Penkovska, I. Poltorak and K. Khomenko. *Krytyka*, 3–4, 18–21. URL: <https://krytyka.com/ua/articles/za-mezheiu-liudianosti> [in Ukrainian].
16. Jaud, T. (2023, January 13). Povnennia bludnogo otsia [The Return of the Prodigal Father]. Trans. from German by I. Tymchenko. *Ekspyryment*. URL: <https://md-eksperiment.org/post/20230113-povnennya-bludnogo-otcy> [in Ukrainian].
17. Bessing, J. (2021). Strom des Lebens [The Energy of Life]. *Mobil*. URL: <https://web.archive.org/web/20220221132459/https://dbmobil.de/reisen/das-literarische-fundbuero/strom-des-lebens> [in German].
18. DB-Mobil Redaktion. (2022, March 8). 11 Fragen an Marie Nasemann: Wie können wir gleichberechtigter arbeiten und leben? [11 Questions for Marie Nasemann: How Can We Become More Equal in Our Life and Work?]. *Mobil*. URL: <https://dbmobil.de/menschen/interviews/nasemann> [in German].
19. Dehnbostel, L. (2021, March 8). Forscherin Antje Boetius. Stimme der Tiefsee [Researcher Antje Boetius. The Voice of the Deep Sea]. *Mobil*. URL: <https://dbmobil.de/nachhaltigkeit/umwelt/stimme-der-tiefsee> [in German].
20. Jaud, T. (2021). Die Eilige Schrift [The Hurried Scripture]. *Mobil*. URL: <https://web.archive.org/web/20230128043450/https://dbmobil.de/reisen/das-literarische-fundbuero/die-eilige-schrift> [in German].
21. Kürthy, I. von. (2021). Das Buch deines Vaters [Your Father's Book]. *Mobil*. URL: <https://web.archive.org/web/20230202233249/https://dbmobil.de/reisen/das-literarische-fundbuero/das-buch-deines-vaters> [in German].
22. Leky, M. (2021). Nur keine Umstände [So as Not to Bother]. *Mobil*. URL: <https://web.archive.org/web/20211019155616/https://dbmobil.de/reisen/das-literarische-fundbuero/einrad> [in German].
23. Mayer, V. C. (2023, March 6). Wien. Die gendergerechte Vorzeigemetropole [Vienna: The Gender Equitable Model Metropolis]. *Mobil*. URL: <https://dbmobil.de/reisen/mehr-reise/wien-die-gendergerechte-vorzeigemetropole> [in German].
24. Ossenkopp, M. (2022, October 6). 70 Jahre Barcode: Die Idee entstand am Strand [70 Years of the Barcode: An Idea Born on the Beach]. *Berliner Zeitung*. URL: <https://www.berliner-zeitung.de/zukunft-technologie/70-jahre-strichcode-barcode-die-idee-von-norman-joseph-woodland-entstand-am-strand-li.271573> [in German].
25. Rudiš, J. (2021). Mucki. *Mobil*. URL: <https://web.archive.org/web/20220927110939/https://dbmobil.de/reisen/das-literarische-fundbuero/jaroslav-rudis-mucki> [in German].
26. Schneider, N. (2022, August 18). Schreiben gegen Putin: Oppositionelle Gegenwartsliteratur aus Russland [Writing Against Putin: Contemporary Opposition Literature from Russia]. *54 books*. URL: <https://54books.de/schreiben-gegen-putin-oppositionelle-gegenwartsliteratur-aus-russland/> [in German].
27. Shopin, P. (2023). Converging Extremes: Opposite Meanings in English to Ukrainian Translation. *Scientific Journal of National Pedagogical Dragomanov University. Series 9. Current Trends in Language Development*, 25, 43–63. <https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series9.2023.25.04>

28. Stanišić, S. (2019). Der Ackerschnacker [The Field Telephone]. *Mobil*. URL: <https://web.archive.org/web/20230203011303/https://dbmobil.de/reisen/das-literarische-fundbuero/sasa-stanistic-der-ackerschnacker> [in German].
29. Stark Urrestarazu, U. (2023, February). Isolation: Stanislav Aseyev über das Konzentrationslager am Hellen Weg im Donbass [Isolation: Stanislav Aseyev on the Torture Camp on Paradise Street in the Donbass]. *Demokratischer Salon*. URL: <https://demokratischer-salon.de/beitrag/isolation/> [in German].
30. Wagner, D. (2019). Vergessene Ehrensache [The Lost Award]. *Mobil*. URL: <https://web.archive.org/web/20220924155849/https://dbmobil.de/reisen/das-literarische-fundbuero/vergessene-ehrensache> [in German].

Submitted March 17, 2024.

Accepted April 18, 2024.

Oleksandra Shadrina, student in the Faculty of Foreign Philology, Dragomanov Ukrainian State University (vul. Pyrohova, 9, Kyiv, 01601, Ukraine); e-mail: 23fif.o.shadrina@std.udu.edu.ua; <https://orcid.org/0009-0003-1510-2819>

Pavlo Shopin, Doctor of Philosophy in German, Associate Professor in the Department of Applied Linguistics, Comparative Language Studies and Translation, Faculty of Foreign Languages, Dragomanov Ukrainian State University (vul. Pyrohova, 9, Kyiv, 01601, Ukraine); e-mail: p.yu.shopin@udu.edu.ua; <https://orcid.org/0000-0002-8022-5327>

The causes of mistakes in the translation of German pronouns into Ukrainian

The article analyzes the causes of mistakes made by students when translating German pronouns into Ukrainian and the ways to avoid such mistakes. The relevance of the study lies in the fact that students regularly make mistakes when translating German pronouns into Ukrainian, which leads to misunderstanding and significantly decreases the quality of the translated text. This research paper will help make translation training more effective and improve the results of students' translation work. The materials of the study are translations from German into Ukrainian made by student translators as part of the work of the academic student circle Translation Practice in Action in the Department of Applied Linguistics, Comparative Language Studies and Translation at the Dragomanov Ukrainian State University. The research methodology is based on the analysis and comparison of original texts, draft, and published translations. This approach made it possible to identify a number of mistakes and categorize them into the following groups of German pronouns: personal pronouns, the indefinite personal pronoun *man*, possessive pronouns, interrogative pronouns, the negative pronoun *kein*, the reflexive pronoun *sich*, and the demonstrative and relative pronouns. The study resulted in the identification of the main causes of mistakes in the translation of German pronouns into Ukrainian: misunderstanding or inattention to the context; the same forms of the indicative and relative pronouns and articles in German; the ability of the pronoun *man* to indicate a specific person; the ambiguity of German pronoun forms (e.g., *sie*, *ih*); changes during translation in the grammatical gender, number and case of the pronouns and the nouns to which they refer. To avoid such mistakes, translators should carefully read and understand the original text and context, take into account the specific meaning and function of pronouns, and consider the differences in grammatical gender, number, and case between Ukrainian and German nouns and pronouns. The translation of German pronouns into Ukrainian requires a comprehensive understanding of not only language structures but also the context in which they are utilized.

Key words: translation mistakes, German pronouns, causes of translation mistakes, written translation from German to Ukrainian, ways to avoid translation mistakes, translation training.
